

С.О. Риков, Г.О. Слабкий, С.В. Збітнєва (Київ, Донецьк)

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОФТАЛЬМОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ДЛЯ НАДАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ДОРΟΣЛОМУ НАСЕЛЕННЮ

Житомирський інститут медсестринства

Наведено дані щодо забезпеченості дорослого населення України посадами лікарів-офтальмологів. Подано дані щодо укомплектованості штатних посад і рівня кваліфікації лікарів-офтальмологів. Аналіз представлено в регіональному аспекті. Висвітлено регіональні особливості кадрового забезпечення офтальмологічної служби для надання медичної допомоги дорослому населенню.

Ключові слова: офтальмологічна служба, лікарі-офтальмологи, забезпеченість, кваліфікація, регіони, особливості.

Хвороби ока та його придаткового апарату посідають значне місце в загальній захворюваності та поширеності хвороб серед дорослого населення. Так, в Україні на кожні 100 тис. населення реєструється 8,5 тис. захворювань очей, у т.ч. понад 3 тис. хвороб – вперше [6]. Крім того, хвороби ока та його придаткового апарату мають велике соціальне та економічне значення і для осіб, що хворіють на вказані хвороби, їхніх сімей, і для держави в цілому [5, 6]. Рівень первинного виходу на інвалідність дитячого населення внаслідок хвороб ока та його придаткового апарату у 2011 рр. становив 10,7 на 1000 дітей. При цьому число дітей, сліпих на одне або обидва ока, дорівнювало відповідно 2,3 та 0,9 [4].

Дослідження вказують на недосконалість системи надання медичної допомоги населенню при хворобах ока та його придаткового апарату, що потребує її оптимізації [3]. Сьогодні в умовах реформування системи охорони здоров'я України це питання набуває особливої значущості [2]. У наданні якісної спеціалізованої медичної допомоги вирішальне значення мають забезпечення кадрами, а також ефективна діяльність і професіональна компетентність медичного персоналу [1].

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, показники забезпеченості медичними працівниками в Україні наближаються до середньоєвропейських [8].

Мета роботи – вивчити та проаналізувати стан кадрового забезпечення офтальмологічної служби охорони здоров'я України в регіональному аспекті.

Матеріали та методи

У роботі використано статистичний метод – дані галузевої статистичної звітності за період 2006–2011 рр. Вивчено та проаналізовано дані кадрового забезпечення лікарськими посадами офтальмологічної служби закладів охорони здоров'я системи МОЗ України. При обробці отриманих даних застосовано загальноприйняті методи статистичної обробки з використанням відносних величин. Порівняння забезпеченості дорослого населення штатними посадами лікарів офтальмологів проведено з розрахунку на 10 тис. відповідного населення. Укомплектованість штатних посад фізичними особами лікарів-офтальмологів визначено у відсотках. Для проведення розрахунків використано програму Statistica 6.

Результати дослідження та їх обговорення

На початку дослідження вивчено показники забезпеченості дорослого населення посадами лікарів-офтальмологів у цілому по системі охорони здоров'я України та в регіональному аспекті: АР Крим, області та міста Київ і Севастополь. Отримані результати наведено в таблиці 1.

За даними таблиці 1, в цілому по системі охорони здоров'я МОЗ України забезпеченість посадами ліка-

Таблиця 1

Забезпеченість штатними посадами лікарів-офтальмологів
для надання медичної допомоги дорослому населенню у 2006, 2010, 2011 рр.

Адміністративна територія	Посади лікарів-офтальмологів					
	2006		2010		2011	
	чисельність (абс.)	забезпеченість на 10 000 населення	чисельність (абс.)	забезпеченість на 10 000 населення	чисельність (абс.)	забезпеченість на 10 000 населення
Україна	3795	0,82	3812	0,84	3830	0,84
АР Крим	186	0,94	181	0,93	189	0,97
Область						
Вінницька	146	0,87	139	0,85	139	0,85
Волинська	71	0,69	77	0,74	74	0,71
Дніпропетровська	269	0,79	257	0,77	252	0,76
Донецька	369	0,81	362	0,82	360	0,82
Житомирська	88	0,67	94	0,73	92	0,72
Закарпатська	73	0,59	75	0,60	74	0,59
Запорізька	183	0,99	177	0,98	169	0,94
Івано-Франківська	121	0,88	120	0,87	132	0,96
Київська	80	0,46	105	0,61	105	0,61
Кіровоградська	62	0,59	60	0,60	60	0,60
Луганська	176	0,74	172	0,75	178	0,78
Львівська	221	0,87	233	0,92	236	0,94
Миколаївська	69	0,57	70	0,59	66	0,56
Одеська	179	0,75	173	0,73	174	0,73
Полтавська	111	0,72	117	0,79	115	0,78
Рівненська	89	0,77	94	0,82	93	0,81
Сумська	94	0,78	90	0,78	89	0,77
Тернопільська	81	0,73	86	0,80	88	0,82
Харківська	250	0,89	246	0,90	250	0,92
Херсонська	71	0,64	64	0,59	62	0,57
Хмельницька	91	0,67	94	0,71	97	0,74
Черкаська	80	0,60	84	0,66	87	0,68
Чернівецька	75	0,83	77	0,85	79	0,88
Чернігівська	88	0,77	84	0,77	80	0,74
Місто						
Київ	432	1,61	438	1,59	450	1,62
Севастополь	40	1,06	43	1,14	40	1,05

рів-офтальмологів для надання медичної допомоги дорослому населенню збільшилася протягом дослідження в 1,03 разу і становила 0,84 на 10 тис дорослого населення.

За роки дослідження рівень забезпеченості штатними посадами підвищився в 17 (62,96%) регіонах і зменшився в 9 (33,33%) регіонах. У Закарпатській області показник не змінився. Найбільше він зріс

Таблиця 2

Укомплектованість штатних посад лікарів-офтальмологів
для надання медичної допомоги дорослому населенню у 2006, 2010, 2011 рр. (%)

Адміністративна територія	Показник укомплектованості штатних посад лікарів-офтальмологів					
	2006		2010		2011	
	зайнято посад	із них основними працівниками	зайнято посад	із них основними працівниками	зайнято посад	із них основними працівниками
Україна	94,26	88,16	93,07	87,91	92,01	88,65
АР Крим	90,99	84,77	90,09	83,49	91,02	85,79
<i>Область</i>						
Вінницька	95,67	100,00	94,55	93,39	89,44	90,60
Волинська	96,35	83,72	97,14	88,89	97,69	89,77
Дніпропетровська	95,70	86,02	89,33	82,51	85,60	79,49
Донецька	93,53	81,56	92,99	84,58	90,42	84,66
Житомирська	87,44	76,85	94,22	81,41	92,67	79,22
Закарпатська	97,05	100,27	97,82	101,82	95,20	101,85
Запорізька	95,49	84,63	93,04	84,15	91,58	83,31
Івано-Франківська	98,99	107,54	95,09	104,18	99,50	111,88
Київська	87,95	77,80	86,50	83,54	85,15	82,01
Кіровоградська	88,00	73,85	88,68	72,96	87,62	74,92
Луганська	95,99	82,28	92,32	76,56	93,87	85,56
Львівська	97,45	101,40	96,24	97,94	96,96	103,16
Миколаївська	85,33	73,05	92,19	75,68	86,06	71,52
Одеська	89,28	84,67	84,60	82,11	86,27	82,66
Полтавська	98,25	89,47	95,49	96,61	96,36	94,76
Рівненська	92,33	82,54	97,16	91,99	94,33	90,72
Сумська	97,63	93,93	95,12	88,43	93,67	85,06
Тернопільська	96,33	89,33	96,77	87,74	96,99	99,00
Харківська	93,39	91,83	93,10	90,68	92,74	93,08
Херсонська	95,30	80,54	91,72	78,15	90,10	76,45
Хмельницька	98,33	95,82	98,32	95,24	98,87	100,28
Черкаська	93,49	85,21	94,31	89,82	91,88	89,28
Чернівецька	98,43	96,06	96,23	87,55	96,05	93,28
Чернігівська	94,72	87,60	95,09	84,75	93,65	79,19
<i>Місто</i>						
Київ	95,71	97,61	94,11	97,88	92,78	97,06
Севастополь	98,95	77,49	99,47	88,42	97,85	86,02

у Київській (0,15), Тернопільській (0,09), Івано-Франківській і Черкаській (0,08) областях, а найбільше зменшився – в Херсонській (0,07), Запорізькій (0,05) та Чернігівській (0,04) областях.

У 2011 р. найвищий рівень забезпеченості дорослого населення штатними посадами лікарів-офтальмологів зареєстровано в м. Києві (1,62), м. Севастополі (1,05) та АР Крим (0,97), а найменший – у Миколаївській

Таблиця 3
Атестація лікарів-офтальмологів
для надання медичної допомоги дорослому населенню у 2011 р. (%)

Адміністративна територія	Атестовано усього	Атестаційна категорія		
		вища	перша	друга
АР Крим	78,3	55,4	29,7	14,9
<i>Область</i>				
Вінницька	71,2	45,5	30,5	4,0
Волинська	81,1	43,3	46,7	10,0
Дніпропетровська	75,4	44,7	37,4	17,9
Донецька	81,1	37,7	44,5	17,8
Житомирська	78,3	38,9	41,7	19,4
Закарпатська	82,4	63,9	19,7	16,4
Запорізька	78,7	39,1	46,6	14,3
Івано-Франківська	66,7	39,8	35,2	24,9
Київська	65,7	42,0	39,1	18,9
Кіровоградська	66,7	50,0	30,0	20,0
Луганська	82,0	28,1	50,0	21,9
Львівська	77,5	66,7	20,8	12,5
Миколаївська	80,3	45,3	45,3	9,4
Одеська	79,3	70,3	15,2	14,5
Полтавська	78,3	45,6	44,8	9,6
Рівненська	84,9	56,9	31,6	11,5
Сумська	74,2	34,8	43,9	21,3
Тернопільська	67,0	59,3	27,1	13,6
Харківська	66,8	61,7	30,5	7,8
Херсонська	80,6	48,0	30,0	22,0
Хмельницька	71,1	26,1	62,3	11,6
Черкаська	73,6	32,8	54,7	12,5
Чернівецька	62,0	42,8	36,7	20,5
Чернігівська	86,3	33,3	49,3	17,4
<i>Місто</i>				
Київ	65,1	58,4	26,9	14,7
Севастополь	75,0	23,3	43,3	33,4

(0,56), Херсонській (0,57) та Закарпатській (0,59) областях. Гранична різниця показника забезпеченості штатними посадами лікарів-офтальмологів у розрахунку на 10 тис. відповідного населення становила 2,89 ($p \leq 0,05$) разу.

Проведений аналіз і співставлення рівня поширеності серед дорослого населення хвороб органа зору та

забезпеченості штатними посадами лікарів-офтальмологів вказали на існуючі диспропорції в регіонах України.

Далі вивчено показник укомплектованості штатних посад лікарів-офтальмологів у регіональному аспекті. Досліджено питання загального укомплектування штатних посад, а також укомплектування основними працівниками (табл. 2).

Наведені в таблиці 2 результати дослідження вказали, що частка зайнятих посад лікарів-офтальмологів у цілому по системі охорони здоров'я України за роки дослідження скоротилася на 2,25% і в 2011 р. дорівнювала 92,01%. При цьому частка посад зайнятих основними працівниками збільшилася на 0,49% і становила 88,65%.

У регіональному аспекті за роки дослідження в жодному з регіонів України не були зайняті всі введені посади лікарів-офтальмологів для надання медичної допомоги дорослому населенню. Найбільша частка зайнятих посад зареєстрована в Івано-Франківській (99,50%), Хмельницькій (98,87%) областях та м. Севастополі (97,85%), а найменша – у Київській (85,15%), Дніпропетровській (85,60%) та Миколаївській (86,06%) областях. У 4 регіонах (Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Хмельницькій областях) усі зайняті посади лікарів-офтальмологів укомплектовано основними працівниками. Найменший рівень укомплектування штатних посад основними працівниками зареєстровано в Миколаївській (71,52%), Кіровоградській (74,92%) і Херсонській (76,45%) областях.

При тому, що в закладах охорони здоров'я Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Хмельницької областей зайняті не всі штатні посади лікарів-офтальмологів для надання медичної допомоги дорослому населенню, частина лікарів працювала не на повну ставку, що вказало на недосконалість кадрової політики в цих регіонах.

Далі вивчено питання професійної кваліфікації лікарів-офтальмологів. Відповідно до існуючої ситуації в системі охорони здоров'я України, проаналізовано рівень кваліфікації вказаної категорії лікарів (табл. 3).

У цілому по системі охорони здоров'я України атестовано 74,6% лікарів-офтальмологів, які надавали медичну допомогу дорослому населенню, із них на вищу кваліфікаційну категорію – 47,7%, першу – 36,9%, другу – 15,4%.

У регіональному аспекті найбільше атестованих лікарів-офтальмологів зафіксовано в Чернігівській (86,3%), Рівненській (84,9%), Закарпатській (82,4%) і Донецькій (81,1%) областях, а найменше – у Чер-

нівецькій (62,0%), Київській (65,7%), Івано-Франківській та Кіровоградській (по 66,7%) областях, а також у м. Києві (65,1%). Різниця граничних показників – 1,3 разу.

Найбільша частка атестованих на вищу атестаційну категорію зареєстрована в Одеській (70,3%), Львівській (66,7%), Закарпатській (63,9%) та Харківській (61,7%) областях, а найменша – у Хмельницькій (26,1%) і Луганській (28,1%) областях, а також у м. Севастополі (23,3%). Різниця граничних показників – 3,0 ($p \leq 0,05$) разу.

Найбільше атестованих на першу атестаційну категорію виявлено в Хмельницькій (62,3%), Вінницькій (50,5%), Луганській (50,0%), а найменше – в Одеській (15,2%), Закарпатській (19,7%) та Львівській (20,8%) областях. Різниця граничних показників – 2,9 ($p \leq 0,05$) разу.

Найбільша частка атестованих на другу атестаційну категорію зареєстрована в Івано-Франківській (24,9%), Херсонській (22,0%), Луганській (21,0%) областях та м. Севастополі (33,4%), а найменша – у Вінницькій (4,0%), Харківській (7,8%) та Одеській (9,4%) областях. Різниця граничних показників – 4,3 ($p \leq 0,05$) разу.

Висновки

Аналіз кадрового забезпечення офтальмологічної служби охорони здоров'я України для надання спеціалізованої медичної допомоги дорослому населенню вказав на різницю забезпеченості штатними посадами лікарів-офтальмологів у розрізі регіонів у 2,89 ($p \leq 0,05$) разу. Встановлено регіональні коливання укомплектованості штатних посад в 1,4 разу. При цьому різниця граничних показників атестації лікарів-офтальмологів становила 1,3 разу.

Перспективи досліджень полягають у подальшому вивченні регіональних особливостей кадрового забезпечення офтальмологічної служби охорони здоров'я України для надання спеціалізованої медичної допомоги дорослому населенню.

Список літератури

1. *Актуальні проблеми сучасної охорони здоров'я України, кадри, стан організації управління, медичної інформаційної системи та медичних інформаційних технологій* : матер. Всеукр. наук.-практ. конф., присвячені пам'яті професора С.А. Томіліна / Національна наукова медична бібліотека МОЗ України, Український інститут громадського здоров'я МОЗ України, Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця ; редколегія В.П. Неділько. – К. : Медінформ, 2007. – С. 171.
2. *Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава* : Програма економічних реформ на 2010–2014 роки / Комітет з економічних реформ при Президентові України 2010. – 87 с. [Електронний документ]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/content/ker-program.html>. – Назва з екрана.

3. Збітнева С. В. Деякі показники ресурсного забезпечення та діяльності офтальмологічної служби України / С. В. Збітнева // Україна. Здоров'я нації. – 2010. – № 3 (15). – С. 103–111.
4. Збітнева С. В. Інвалідація дітей внаслідок хвороб органа зору / С. В. Збітнева // Україна. Здоров'я нації. – 2012. – № 3. – С. 256–260
5. Крижанівська Т. В. Інвалідність внаслідок патології органа зору у населення України в 1990–2002 роках / Т. В. Крижанівська // Офтальмол. журнал. – 2003. – № 3. – С. 23–26.
6. Лимбан Е. С. Слепота и инвалидность вследствие патологии органа зрения в России / Е. С. Лимбан, Е. В. Шахова // Весн. офтальмологии. – 2006. – № 1. – С. 35–37.
7. Медведовська Н. В. Захворюваність органа зору / Н. В. Медведовська // Вісник наук. досліджень. – 2000. – № 1 (17). – С. 15–17.
8. *Мировая статистика 2010.* Департамент статистики здравоохранения и информатики Группы по информации, фактическим данным и научным исследованиям Всемирной организации здравоохранения, 2010 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.who.int/gho/publications/world_health_statistics/2010/en/index.html. – Название с экрана.

Региональные особенности кадрового обеспечения офтальмологической службы здравоохранения Украины для оказания специализированной медицинской помощи взрослому населению

*С.А. Рыков, Г.А. Слабкий,
С.В. Збитнева (Киев, Донецк)*

Приведены данные об обеспечении взрослого населения Украины должностями врачей-офтальмологов. Представлены данные об укомплектованности штатных должностей и уровне квалификации врачей-офтальмологов. Освещены региональные особенности кадрового обеспечения офтальмологической службы для оказания медицинской помощи взрослому населению.

Ключевые слова: офтальмологическая служба, врачи-офтальмологи, обеспечение, квалификация, регионы, особенности.

Regional peculiarities of staff provision for ophthalmologic aid in health service system of Ukraine for providing adult population with specialized medical aid

*S.O. Rykov, G.O. Slabky,
S.V. Zbitnyeva (Kyiv, Donetsk)*

Data about providing adult population of Ukraine with regular appointments of doctors-ophthalmologists have been given. Here data on regular appointments being filled and qualification level of ophthalmologists are found. Analysis is presented in regional aspect. Regional peculiarities of staff provision for specialized ophthalmologic aid to adult population are described in the article.

Key words: ophthalmologic aid, doctors-ophthalmologists, provision, qualification, regions, peculiarities.

Дата надходження рукопису до редакції: 01.11.2013 р.